

DOI <https://doi.org/10.32782/chc.v056.2025.11>

ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЩОДО ПОЛІТИКИ АВТОРСЬКОГО ПРАВА

Роботи, створені штучним інтелектом, не можуть бути включені з-під захисту авторського права якщо якась інституція (наприклад, судова система) не зможе достовірно визначити роль генеративного ШІ в виробництві твору. Напри-

Бюро авторського права США (*United States Copyright Office*) вважає придатними до реєстрації твори, які містять ШІ якщо основна частина роботи створена людиною, а комп'ютер (або інший пристрій) лише допоміжний інструмент і коли людина в змозі визначити його елементи. У випадку робіт, що містять матеріал, створений ШІ, Бюро розглядатиме чи є внески ШІ результа-

том «механічного відтворення» або замість авторської «власної оригінальної розумової концепції, до якої автор надав видимої форми». Відповідь буде залежати, зокрема, від обставин як працює інструмент AI і як він використовувався для створення роботи [4].

Від того, чи буде економічно ефективно поширювати захист авторських прав на твори, створені штучним інтелектом, буде визначатися пропозиція вартості таких робіт. Якщо створені штучним інтелектом роботи призводять до зменшення вартості кінцевого продукту, неефективно додатково стимулювати їх виробництво через захист авторських прав. Навпаки, позитивне значення роботи може зробити ефективним розширення захисту авторських прав на твори, створені ШІ. Хоча ймовірно, що деякі роботи, створені штучним інтелектом, матимуть більшу соціальну цінність ніж роботи створені людьми.

Генеративний ШІ може створювати послуги або продукти цінності яких для споживачів перевищує цінність вмісту, який вони включають. Це можуть бути речі, які є творчими чи інноваційними самі по собі або речі, які допомагають у творчості чи інноваціях іншим. Однак є також випадки, коли роботи, створені ШІ, не мають соціальної цінності. Наприклад, коли платформи генеративного штучного інтелекту створюють майже дослівні копії існуючої роботи, вони не є ціннішими за оригінали, за винятком, можливо, тих випадків, коли копії покращують доступ громадськості до існуючих робіт.

Ще один важливий фактор є те, наскільки життєздатними є роботи, створені ШІ, чи вони прямо чи опосередковано здійснюють заміну творів створених людиною. При ефекті заміщення споживачі можуть вибрати для використання роботу, створену штучним інтелектом, а не роботу, створену людиною, якщо перша доступніша або дешевша, ніж остання і достатньою мірою задовольняє ту саму потребу. Це витісняє попит на створену людиною роботу та доходи, які можуть отримати власники прав [5].

З одного боку, ми можемо порівняти наслідки створених штучним інтелектом творів із ефектами піратства, якщо генеративні моделі штучного інтелекту можуть створювати майже дослівні неавторизовані копії цінного та дорогого для створення вмісту. У цьому контексті можна було б очікувати, що використання ШІ може значно вплинути на доходи творців-людей. Кожне використання, за яке споживач був би готовий заплатити за вже існуючий продукт, але зараз він отримується

через генеративний ШІ, перенесе або усуне дохід автора. Генеративний штучний інтелект, ймовірно, матиме значний ефект заміщення творів, створених людиною, але не всі види його використання витіснять дохід для людей-творців. Деякі способи використання зменшать збиток, замінюючи його збільшенням кількості споживачів, дозволяючи додаткове споживання, яке в іншому випадку не відбулося б. Наприклад, зростає кількість користувачів, які купують дослівну копію якогось літературного твору, за ціною нижчою ніж ринкова ціна оригіналу. У цьому сенсі генеративний штучний інтелект створює цінність через свого роду механізм цінової дискримінації, що полегшує споживання у випадках, коли користувачі не бажають платити вищу ціну за вміст творів [6].

Існує також негативний вплив, створений штучним інтелектом, на творців контенту, а саме окрім зменшення доходу це може зменшити цінність основної людської праці. Генеративна модель штучного інтелекту може надати споживачам невірну версію захищеного авторським правом вмісту.

Існує також, і, можливо, більш складний шлях, яким відбувається витіснення людей-творців та може вплинути на довгострокові наукові та культурні інновації. Збільшується кількість нових креативних продуктів, які покращують добробут частково завдяки експериментальному процесу. Коли люди творять, існує великий ступінь змістовної та стилістичної варіації. Зважаючи на різноманітність результатів, непередбачені успіхи часто виникають і відкривають нові шляхи для інновацій. Наприклад, багато музикантів, які створюють музику в певному жанрі, при цьому кожен створює різні варіації основних характеристик жанру. Враховуючи достатню кількість варіацій, ринок зацікавиться експериментальними результатами, які є найбільш приємними або інноваційними та які згодом можуть сприяти розвитку абсолютно нового жанру. Успіх цього процесу дуже залежить від варіювання та експериментування.

Штучний інтелект може лише допомогти авторам створювати шаблонний твір, спричиняючи нижчу змістовність і стилістику відмінну від людської роботи. Нижча вартість, зменшена завдяки технології ШІ, може спричинити ці шаблонні роботи, щоб витіснити більш ризиковані та дорогі експериментальні творіння, які іноді призводять до нововведення.

Як правило, надання захисту авторських прав на твори, створені ШІ, ще більше стимулюватиме їх виробництво, посилення впливу, як позитив-

ного, так і негативного, на творчу продуктивність людини.

Витрати на виробництво творів, створених ШІ, можуть бути значно нижчими, ніж витрати на роботи, створені людиною. Отже, повинні враховуватися як поступовий, скоригований на якість приріст у результатах творчості, яке може створити авторське право, так ступінь обмеження публічного доступу до об'єктів авторського права. Охорона авторського права виконує свою економічну мету лише за умови якщо соціальні цінності якості робіт переважають над обмеженням доступу до творів. Якщо постійні витрати на виробництво робіт, створених ШІ, є достатньо низькими, додаткові стимули авторського права не потрібні для досягнення оптимального рівня виробництва, отже, пропонувати захист авторських прав було б неоптимальним.

Моделі Foundation відомі тим, що поглинають величезні обсяги даних, часто включно з матеріалами захищеними авторським правом. У контексті генеративного ШІ ці моделі часто поглинають творчі роботи, багато з яких які підпадають під захист авторського права. Цей процес передбачає виготовлення цифрової копії, часто без дозволів або оплати власникам прав (Library Copyright Alliance, 2023; Sag, 2023). Є багато дискусій навколо законності цієї практики (Дослідна служба Конгресу, 2023) [7].

Ліцензування навчальних матеріалів, захищених авторським правом, викликає суперечки. Правовласники стверджують, що розробники порушують їхні права відповідно до чинного законодавства про авторське право та їх здатність привласнювати достатню частину вартості їхньої праці. Навпаки, розробники стверджують, що їм не потрібно платити за використання захищеного авторським правом вмісту, який є у вільному доступі в Інтернеті, оскільки (1) він надається у вільному доступі будь-кому, хто бажає отримати до нього доступ; (2) використання в навчанні не завдає шкоди комерційним інтересам правовласників; (3) необхідність сплачувати ліцен-

зійні збори була б непомірно обтяжливою та дорогою, що перешкоджатиме розвитку технології ШІ. Наприклад, розглянемо, де вже укладаються ліцензійні угоди на навчальні матеріали: у контексті аудіо генеративна платформа AI Stable Audio ліцензувала «понад 800 000 аудіофайлів, що містять музику, звукові ефекти» від AudioSparx для використання у своєму навчальному корпусі; у контексті новин OpenAI підписав ліцензійні угоди з Wall Street Journal, Axel Springer (Politico, Business Insider, Bild, Welt), Hearst (Esquire, Cosmopolitan, ELLE), та Associated Press для використання в навчальному корпусі; Microsoft також підписала угоди з Axel Springer, Hearts, Reuters, Financial Times і USA Today на використання їх вмісту в функції Copilot Daily (Microsoft, 2024); ліцензійні угоди були укладені між розробниками Shutterstock, Getty Images, і Reddit. Ці приклади продемонструють, що можуть існувати обставини, коли ліцензування є логістично можливим, і існують взаємно прийнятні ставки роялті, які не будуть закривати платформи штучного інтелекту [8].

Висновки. Закон про штучний інтелект насамперед передбачає узгоджені правила для розміщення на ринку, введення в обслуговування та використання систем ШІ. Це нав'язує великий набір зобов'язань щодо штучного інтелекту і зобов'язань щодо прозорості певних систем ШІ. Твори, створені фізичними особами з використанням комп'ютерних технологій, не вважаються неоригінальними об'єктами, згенерованими комп'ютерною програмою отже охороняються авторським правом. Але не визначаються критерії визначення ступеня участі людини у створенні об'єктів за допомогою ШІ. Отже необхідно створити правовий режим об'єктів, створених за допомогою ШІ, законності використання об'єктів, захищених авторським правом, для навчання моделей ШІ, а також правосуб'єктності самого ШІ та впровадження системи, яка забезпечувала б справедливий винагороду правовласникам за використання їхніх об'єктів авторського права.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дослідницька служба Конгресу. Загальне законодавство про штучний інтелект та авторське право. 29 вересня 2023 р. <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/LSB/LSB10922>
2. Грінбаум, Майкл і Райан Мак. «New York Times подала до суду на OpenAI і Microsoft через використання творів, захищених авторським правом». The New York Times. 27 грудня 2023 р. <https://www.nytimes.com/2023/12/27/business/media/new-york-times-open-ai-microsoft-lawsuit.html>
3. Данахер, Бретт, Майкл Д. Сміт і Рахул Теланг. 2017. «Захист авторських прав у цифрову епоху: емпіричні докази та наслідки для політики». Повідомлення ACM 60 (2): 68–75. <https://dl.acm.org/doi/pdf/10.1145/2979673>
4. Саг, Метью. «Безпека авторських прав для штучного інтелекту». Houston Law Review, Vol. 61, № 2, 2023. https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/hulr61&div=15&g_sent=1&casa_token=&collection=journals
5. А. Чокетт-Чу, Ерік Воллес, Флоріан Трамер і Кетрін Лі. «Масштабоване вилучення даних навчання з мовних моделей». ArXiv abs/2311.17035 (2023). <https://arxiv.org/pdf/2311.17035>

6. Данахер, Бретт, Майкл Д. Сміт і Рахул Теланг. 2020. «Дослідження ландшафту піратства: аналіз існуючих і нові дослідження, пов'язані з захистом прав інтелектуальної власності від піратства в комерційних масштабах». Економічний робочий документ USPTO 2020–02. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3577670
7. Шип. Безпека за проектом для Штучного інтелекту. 2024 рік. <https://info.thorn.org/hubfs/thorn-safety-by-design-for-generative-AI.pdf>
8. Девіс, Вес. «Ліцензійна угода Reddit AI Training користувача». The Verge. 17 лютого 2024 р. <https://www.theverge.com/2024/2/17/24075670/reddit-ai-training-license-deal-user-content>
9. О'Браян, Метт. «ChatGPT-Maker OpenAI підписує угоду з Associated Press щодо ліцензування новин». Associated Press. 13 липня 2023 р. <https://apnews.com/article/openai-chatgpt-associated-press-ap-f86f84c5bcc2f3b98074b38521f5f75a>

Римарчук Римма Миколаївна

Економічні наслідки штучного інтелекту щодо політики авторського права

Генеративні технології штучного інтелекту включають моделі генерації тексту, зображень, відео та звуку на базі вдосконалених методів машинного програмування. Комерційно доступні приклади включають ChatGPT, Gemini, Copilot, LLaMA, DALL-E, Stable Diffusion, і Midjourney. Основна функція цих моделей полягає у створенні вмісту у відповідь на підказки, надані користувачами, сприяючи широкому комерційному та особистому використанню.

Ці моделі можуть приймати різні форми і, ймовірно, будуть розвиватися в найближчому майбутньому. Одним із основних форм генеративного ШІ є «велика мовна модель» (LLM), де розробник «навчає» модель на основі великої кількості текстових даних, а потім робить цю попередньо навчену модель (комерційно) доступною для кінцевих користувачів, які самостійно вводять бажаний текст (підказки). У контексті створення тексту, результати варіюються від фактів та інформації до програмного коду до цілих романів, залежно від оперативних та вбудованих в модель засобів захисту. Отже існує різниця, яка полягає між «творами, створеними людиною» та «роботами, створеними штучним інтелектом». Це риторичне та аналітичне розрізнення, але воно не завжди практичне або точне. Існує широкий спектр способів, якими технологія штучного інтелекту може сприяти деяким творчим вираженням. Це варіюється від інструментів штучного інтелекту, які, наприклад, допомагають із орфографією та граматику до генеративних систем ШІ, здатних створити складне зображення, повністю засноване на одному слові підказці.

Отже потребує ретельного розгляду питання щодо захисту авторських прав для творів, створених штучним інтелектом, у спосіб, який належним чином виділяє політику цілей від механізмів, що використовуються для їх досягнення. Головне питання полягає в тому, як виникнення генеративної технології ШІ впливає на оптимальне забезпечення захисту авторських прав. Хоча технологія може змінити, як оптимальний рівень захисту для творців-людей, так і оптимальний захист авторських прав (або його відсутність) для творів, створених ШІ, зазначаючи, що наслідки генеративної технології штучного інтелекту, створені людьми, є суттєвою детермінантою цього оптимуму.

Ключові слова: штучний інтелект, авторські права, інтелектуальна власність, комп'ютерна програма, об'єкт авторського права.

Rymarchuk Rimma

Economic implications of artificial intelligence for copyright policy

Generative AI technologies include models for generating text, images, video, and audio based on advanced machine learning techniques. Commercially available examples include ChatGPT, Gemini, Copilot, LLaMA, DALL-E, Stable Diffusion, and Midjourney. The primary function of these models is to generate content in response to user-provided prompts, facilitating widespread commercial and personal use.

These models can take many forms and are likely to evolve in the near future. One of the primary forms of generative AI is the “large language model” (LLM), where a developer “trains” a model on a large amount of text data and then makes this pre-trained model (commercially) available to end users who input the desired text (prompts) themselves. In the context of text generation, the results range from facts and information to program code to entire novels, depending on the operational and built-in safeguards in the model. There is thus a distinction between “human-made works” and “robots created by artificial intelligence”. This is a rhetorical and analytical distinction, but it is not always practical or precise. There is a wide range of ways in which AI technology can facilitate some creative expressions. This ranges from AI tools that, for example, help with spelling and grammar, to generative AI systems that can create a complex image based entirely on a single word clue.

The issue of copyright protection for AI-made works therefore needs to be carefully considered in a way that properly separates the policy objectives from the mechanisms used to achieve them. The key question is how the emergence of generative AI technology affects the optimal enforcement of copyright protection. While technology may change both the optimal level of protection for human creators and the optimal copyright protection (or lack thereof) for works created by AI, noting that the consequences of generative AI technology created by humans are a significant determinant of this optimum.

Key words: artificial intelligence, copyright, intellectual property, computer program, copyright object.